

Granskning av Förslag till detaljplan för Norrberget, Dp 410

Naturskyddsföreningen i Vaxholm har tagit del av rubricerade förslag till detaljplan och lämnar härmed sina synpunkter.

1. Tidigare samråd

Naturskyddsföreningen noterar att stadsbyggnadsförvaltningen har tagit till sig av vår kritik och i samrådsredogörelsen från det extra samrådet publicerat hela vårt yttrande. Vi ser också att vi i högre grad fått svar på våra synpunkter (visserligen ofta med hänvisning till generella svar), men också att vår begäran att få hänvisning till källor inte har blivit hörsammad. Vi kommer därför nedan att förtydliga vilka källor som åsyftas.

2. Processen

I vårt förra yttrande konstaterade vi att de brister i dialog och demokratisk process som följt hela planeringen av Norrberget till viss del kompenseras i och med folkomröstningen och det extra samrådet. Processen skulle därför teoretiskt kunna uppnå en bättre demokratisk giltighet. Detta var uppenbarligen en illusion, då kommunen struntat totalt i både folkomröstningens resultat och de synpunkter som kommit in under samrådet. Vi skrev följande i förra samrådsomgången: *"Naturskyddsföreningen anser att kommunen av både sakliga och demokratiska skäl behöver beakta inkomna yttranden på ett bättre sätt under den fortsatta samrådsprocessen."* Stadsbyggnadsförvaltningen svarar i samrådsredogörelsen: *"I denna samrådsredogörelse 2 försöker vi bemöta alla yttranden så gott det går"* (okorrigerat citat). Tyvärr har detta försök alltså totalt misslyckats.

3. Befolkningsutveckling

Följande står att läsa i samrådsredogörelsen från första samrådet och upprepas i samrådsredogörelsen från oktober 2017:

"Vaxholm växer [---]. År 2030 beräknas vi vara cirka 16 000 invånare i kommunen – en positiv och nödvändig utveckling för att Vaxholm ska fortsätta vara en levande och attraktiv stad och samtidigt ha möjlighet att möta invånarnas behov och förväntningar på kommunal service."

Naturskyddsföreningen har i samrådet till översiktsplanen visat att någon koppling mellan befolkningsökning och attraktivitet och möjlighet att erbjuda service inte går att utläsa av offentlig statistik. Vi undrar därför hur kommunen har kunnat dra slutsatserna i citatet ovan, och Naturskyddsföreningen har i flera olika tidigare sammanhang försökt få ta del av det underlag som har använts. Det här är faktiskt en fråga som har enorm betydelse för hur kommunen ska utforma sin planering, så den kan inte viftas bort.

☛ Naturskyddsföreningen efterlyser de källor (statistik, utredningar eller rapporter) på vilka kommunen bygger sin slutsats om att den kraftiga befolkningsökning som har skett och planeras ske är nödvändig för att "möta invånarnas behov och förväntningar på kommunal service".

4. Planens syfte

Naturskyddsföreningen efterfrågade i tidigare samråd motiveringar till förändringen av områdets syfte samt till att fungerande byggnader rivs.

I den senaste samrådsredogörelsen har en motivering till rivningen presenterats: *"Norrbergsskolan byggdes 1953 och skolan svarar idag inte upp mot de moderna kraven på en skolmiljö, anpassad till dagens pedagogik och energinormer. Idag ställs andra krav på lärmiljöerna i skolan, bland annat att kunna variera gruppernas storlek och forma miljöer för olika typer av arbete, något som det saknas möjligheter till i Norrbergsskolan."*

Naturskyddsföreningen kan konstatera att till exempel grannkommunen Danderyd har gjort helt andra bedömningar. Skolor byggda på 1910- och 1920-talet liksom ett flertal ungefär samtida som Norrbergsskolan används och underhålls. Hur kan bedömningarna skilja så mycket? Dessutom finns en mängd andra möjligheter att använda byggnaden än till skola, så Kronängsskolans kvaliteter motsäger inte Norrbergsskolans potential för andra ändamål. Motivering till att riva förskolorna saknas helt, liksom motivering till att planens syfte ändras jämfört med de tidigare detaljplanerna. Hur kan behov av centralt lokaliserade områden för allmänt ändamål minska med ökande befolkning?

☛ Naturskyddsföreningen motsätter sig förändringen av områdets syfte samt till att fungerande byggnader rivs. Vi efterlyser källor (statistik, utredningar eller rapporter) till 1) bedömningen att det

inte är långsiktigt hållbart att behålla Norrbergsskolans byggnader samt 2) det generella påståendet att ”erfarenheter från andra kommuner visar att renovering av äldre fastigheter inte varit ekonomiskt försvarbart” (citat från pressmeddelande publicerat på kommunens hemsida 2017-10-17).

5. Strandskydd

I granskningsförslaget åberopas numera endast två av de särskilda skäl som krävs för att kunna upphäva strandskyddet, nämligen:

- a) Platsen har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. (7 kap 18 c § MB p1)
- b) Platsen behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området. (7 kap 18 c § MB p5)

Det är minst sagt pikant att dessa två skäl motsäger varandra. Platsen är i nuläget ianspråktagen för att i enlighet med gällande detaljplaner användas för angelägna allmänna ändamål, nämligen skola och förskolor. Om byggnaderna rivs kan området i rimlighetens namn inte kallas ianspråktaget, och det är inte omöjligt att återskapa ett område som uppfyller strandskyddets syften. Att strandområdets värden för friluftslivet såväl som växt- och djurliv en gång har åsidosatts betyder inte att de är för evigt förlorade.

Av oklara skäl anses nu bostäder vara mer angelägna just på denna plats än de allmänna ändamål som hittills har gällt, men området är inte ianspråktaget för bostadsändamål. Skäl a) kan bara sägas gälla för det allmänna ändamålet, och om skäl b) skulle gälla faller skäl a). Kommunen har i granskningsförslaget dock inte lyckats förklara varför bostadsändamålet skulle vara mer angeläget än det allmänna ändamålet. Alltså är inget av de två skälen giltigt.

Naturskyddsföreningen anser att området (förutsatt att nuvarande byggnader rivs) skulle ha ett stort värde som rekreationsområde för de boende i centrala Vaxholm, speciellt som många andra attraktiva områden på Vaxön för närvarande håller på att försvinna. Det finns andra områden i Vaxholm som kan bebyggas, och vi menar att en rejäl bit av det strandskyddade området ska få behålla sitt skydd, inte bara en smal remsa vid bergskanten för en strandpromenad.

☛ Naturskyddsföreningen yrkar således på att strandskyddet upphävs endast närmast strandskyddslinjen och att den norra delen därmed undantas från exploatering. Om Norrbergsskolan bevaras måste förstås strandskyddet upphävas för den ianspråktaga ytan.

6. Dagvattenhantering

Idag sker avrinning från området åt två håll. I den norra delen av området går flödet direkt mot Norra Vaxholmsfjärden medan dagvattnet i den södra delen via brunnar förs bort i dagvattenledningar (se Fig 3, sid 10 i Dagvattenutredningen) som så småningom mynnar ut nära Hembygdsgården. Det är oklart om planen kommer att medföra att allt dagvatten kommer att samlas i dagvattenledningarna eller om nuvarande uppdelning kommer att behållas. Oavsett vilket hamnar dock dagvattnet till slut i Norra Vaxholmsfjärden.

Exploateringen kommer att medföra ökad avrinning och större mängder föroreningsämnen än i nuläget. Dagvattenutredningen har underskattat ökningen eftersom man felaktigt antagit att parkeringen i nordöstra delen är asfalterad (avrinningskoefficient 0,8) när den i själva verket består av grus (avrinningskoefficient 0,2).

Dagvattenutredningen konstaterar att data om rördimensioner och lutning på dagvattenledningarna som försörjer området saknas. Detta innebär att kapaciteten inte har kunnat beräknas, och det är alltså inte klarlagt att befintliga dagvattenledningar kommer att klara av det ökade flöde som den planerade exploateringen innebär.

Meningen är att dagvattnet kommer att omhändertas lokalt, renas och fördröjas. I planen nämns växtbäddar som ett sätt att rena och fördröja dagvattnet och detta förutsätts minska föroreningsmängderna, vilket i sin tur skulle bidra till att miljö kvalitetsnormen för Norra Vaxholmsfjärden kan uppnås. Inga beräkningar som visar detta presenteras dock.

I enlighet med PBL 2 kap 5 § och SFS 2015:516 bör dagvattenlösningar säkerställa att varken dagvattenflödet eller föroreningshalterna ökar i jämförelse med förhållandena innan exploateringen. Om planens genomförande medför att vattenförekomsternas biologiska, fysikaliska eller hydromorfologiska kvalitetsfaktorer påverkas negativt är detta ett brott mot icke-försämringskravet (SFS 2015:516, EU-domstolen C-461/13, ”Weserdomen”).

Dagvattnet hamnar således i Norra Vaxholmsfjärden med ekologisk status ”måttlig”. Den nordvästra delen av fjärden är den separata vattenförekomsten Kodjupet som har ekologisk status ”otillfredsställande”. I själva verket krävs alltså åtgärder för att minska utsläppen av särskilt förorenande ämnen (SFÄ).

Kommunen behöver troliggöra att de dagvattenåtgärder som kommer att genomföras också möjliggör att miljö kvalitetsnormerna i recipienten uppnås, annars är det Länsstyrelsens roll att upphäva planen.

- ☛ Med bakgrund av detta anser Naturskyddsföreningen att utsläpp till recipienten måste minskas genom minskning av hårdgjord yta och ökade möjligheter till lokal infiltration, det vill säga i praktiken minskad exploateringsgrad.

7. Miljöbedömning

Vaxholms kommun har ett åtagande enligt vattendirektivet att vidta åtgärder bland annat för att uppnå god vattenstatus i Kodjupet och Norra Vaxholmsfjärden 2027. Dessa har i dagsläget otillfredsställande respektive måttlig ekologisk status. Eftersom förbättringar av ekologisk status går mycket långsamt behöver åtgärder genomföras långt i förväg, det vill säga nu.

Klimatmål på internationell och nationell nivå, Sveriges miljökvalitetsmål samt Vaxholms kommuns egna miljömål utgör också grund för miljöförbättrande åtgärder.

Kommunens kanske skarpaste verktyg för att genomföra miljöförbättrande åtgärder är just detaljplanerna, och antalet nya sådana under de närmaste åren är förstås begränsat. De är därför viktigt att åtgärder som föreslås i planområdet effektivt bidrar till en hållbar utveckling i högre grad än ett nollalternativ, för att en exploatering av området över huvud taget ska kunna anses vara motiverad.

I Miljöbedömningen listas ett antal negativa miljöeffekter av planen. En negativ effekt som inte nämns är de utsläpp av klimatgaser som rivningen av de befintliga högst funktionella byggnaderna på Norrberget och därefter nybyggnation av området innebär.

Även positiva effekter anges, men de utgörs nästan uteslutande av kompensationsåtgärder eller olika sätt att mildra de negativa effekterna. Därför är slutsatsen om nollalternativet obegriplig: ”*Om planområdet Norrberget inte genomförs innebär det färre bostäder på Vaxön samt att framkomna positiva effekter uteblir*”. Vad händer med de negativa effekterna? Frågan ställdes i förra samrådet men fick inget svar i samrådsredogörelsen, eller ändring i miljöbedömningen.

Något ytterligare alternativ nämns inte trots att det är uppenbart att de negativa effekterna skulle kunna minskas med en lägre exploateringsgrad. Till exempel skulle flöde av orenat dagvatten till Norra Vaxholmsfjärden kunna undvikas om punkthus C och D inte byggs (se Dagvattenutredningen sid 25).

Det är alltså uppenbart att Miljöbedömningen bygger på en prioritering av byggande av bostäder, inte av några miljökritier, vilket gör den helt missriktad.

Grönytefaktor är ett beräknat mått på de samlade ekotjänsterna som de gröna ytorna ger i relation till områdets storlek och ger en bild av hur attraktiv och hållbar stadsmiljön är. Således skulle detta mått kunna användas som en del i bedömningen av områdets miljökväliteter. I samrådsredogörelsen konstateras dock att ”*detaljerade beräkningar av grönytefaktor genomförs först i projekteringen och presenteras inte i planbeskrivningen*”. Detta innebär, tillsammans med vad som ovan framförts, att påståendet att de positiva effekterna överväger de negativa är en ren spekulation utan någon saklig grund.

- ☛ Naturskyddsföreningen anser att detaljplanen behöver ett tydligare fokus på miljöförbättrande åtgärder på alla plan, och som följd av detta framtagande av ett alternativ med minskad exploateringsgrad. Beräkningar (åtminstone översiktliga) av grönytefaktor bör presenteras i planbeskrivningen.

8. Naturmiljö

En effekt av den höga exploateringsgraden i planförslaget är förstås att utrymmet för natur- och parkområden blir ytterst begränsat. Idag har området, trots flera byggnader och en skolgård, en relativt lummig inramning, speciellt längs Hamngatan. Planen sägs ha ambitionen att ”i största möjliga mån ska karaktärsträd bevaras”. Detta klingar falskt när man samtidigt kan konstatera att endast två (!) träd skyddas i planen. Med en lägre exploateringsgrad skulle betydligt mer av karaktären av lummighet bevaras, tillsammans med de övriga ekosystemtjänster som träden ger i form av till exempel rening av luft och vatten, markstabilisering, bullerdämpning och reglering av mikroklimatet.

- ☛ Naturskyddsföreningen anser att exploateringsgraden måste minskas så att natur- och kulturmiljön i högre grad kan upprätthållas, och att de ekosystemtjänster som befintliga träd i området erbjuder tas tillvara.

9. Trafik och parkering

De synpunkter som Naturskyddsföreningen framförde kring trafik- och parkeringsfrågor i de förra samråden, och som betonar åtgärder som minskar trafiken och leder till att befintliga parkeringsplatser utnyttjas mer effektivt, är fortfarande giltiga men upprepas inte här.

Vaxholm 7/1 2018

Jan Holmbäck

Ordförande, Naturskyddsföreningen i Vaxholm